

✓ درس_هفتم

علم_زندگانی

▼ قالب شعر: مثنوی

▼ شاعر: پروین اعتصامی

⊕ معنی واژه ها:

شوق: اشتیاق، علاقه

جرات: شهامت

شاخسار: شاخه درخت

بامکی: بام کوچک

جو کناری: جویبار

گیتی: جهان، دنیا

سست: ضعیف، بی حال

عجز: ناتوانی

بس: بسیار

نوکاران: تازه کاران، بی تجربه ها

برزن: محله، کوچه

توش: اندوخته، ذخیره، مخفف توشه

حدیث: سخن، داستان

گنج: چیزی با ارزش

گه: گاه، زمان

دمساز: همراه، سازگار

هجوم: حمله، یورش

فتنه: آشوب، در اینجا بدبختی، عذاب

برومند: بارور، با ثمر، پر بار

❖ معنی ابیات :

۱) کبوتر بچه ای با شوق پرواز

به جرات کرد روزی بال و پر باز

❖ واژه های قافیه: پرواز/باز

✓ معنی بیت:

روزی جوجه کبوتری با اشتیاق پرواز، با شهامت، بال و پرش را گشود.

۲) پرید از شاخکی بر شاخساری

گذشت از بامکی بر جو کناری

✓ معنی بیت :

از شاخه کوچکی بر شاخه دیگر پرید و از بام کوچکی به کنار جویباری پرواز کرد.

۳) نمودش بس که دور آن راه نزدیک

شدش گیتی به پیش چشم تاریک

❖ دور و نزدیک: آرایه تضاد

❖ واژه های قافیه: شاخساری/کناری

✓معنی بیت:

از بس که آن راه نزدیک به نظرش طولانی آمد، جهان در پیش چشمش تاریک شد. (خسته شد)

۴ از وحشت سست شد بر جای، ناگاه

ز رنج خستگی درماند در راه

❖ واژه های قافیه: ناگاه / راه

✓معنی بیت:

ناگهان به خاطر وحشت و ترس، بر جایش بی حال ایستاد و از شدت رنج و خستگی از ادامه حرکت بازماند.

۵ فتاد از پای، کرد از عجز فریاد

ز شاخی، مادرش آواز در داد

❖ واژه های قافیه: فریاد / داد

❖ فتاد از پای آرایه کنایه (کنایه از ناتوانی)

✓معنی بیت:

درمانده شد و از عجز ناتوانی فریاد کشید، ناگهان مادرش با صدای بلند گفت:

۶ تو را پرواز بس زود است و دشوار

ز نو کاران که خواهد کار بسیار؟

❖ واژه های قافیه: دشوار / بسیار

✓معنی بیت:

پرواز برای تو بسیار زود و سخت است و کسی از افراد بی تجربه و تازه کار انتظار کارهای بزرگ ندارد.

۷ هنوزت نیست پای برزن و بام

هنوزت نوبت خواب است و آرام

❖ واژه های قافیه: بام/آرام

✓ معنی بیت:

تو توانایی رفتن به کوچه و پریدن بر روی بام را نداری و الان زمان استراحت کردن تو است.

۸ تورا توش هنر می باید اندوخت

حدیث زندگی می باید آموخت

❖ واژه های قافیه: اندوخت/آموخت

❖ توش هنر: تشبیه (هنر مانند توش است)

✓ معنی بیت:

لازم است که تو تجربه اندوزی کنی و راه و رسم زندگی کردن را یاد بگیری.

۹ بیاید هردو پا محکم نهادن

از آن پس فکر بر پای ایستادن

❖ واژه های قافیه: نهادن/ایستادن

✓ معنی بیت:

باید اول بتوانی هر دو پایت را محکم و استوار بر روی زمین بگذاری و بعد از آن به فکر ایستادن باشی.

۱۰ من اینجا چون نگهبانم تو چو گنج

تورا آسودگی باید مرا رنج

❖ واژه های قافیه: گنج/رنج

❖ آرایه تشبیه (چو نگهبان / چون گنج)

✓معنی بیت:

من در اینجا همانند نگهبان هستم و تو چون گنجی با ارزش می باشی، تو باید آسوده و راحت باشی و من باید رنج محافظت تو را تحمل کنم.

(۱۱) مرا در دام ها بسیار بستند

ز بالم کودکان پرها شکستند

✓معنی بیت:

من در دام های بسیاری گرفتار شدم و کودکان، پرها و بال هایم را شکستند (رنج و سختی زیادی را تحمل کردم و تجربه اندوختم)

(۱۲) گه از دیوار سنگ آمد ، گه از در

گهم سر پنجه خونین شد، گهی سر

❖ قافیه ها : در/سر

✓معنی بیت:

گاهی از بالای دیوار و گاهی از در خانه به من سنگ می زدند و مرا زخمی می کردند.

(۱۳) نگشت آسایشم یک لحظه دمساز

گهی از گربه ترسیدم گه از باز

❖ واژه های قافیه: دمساز/باز

❖ باز: پرنده شکاری

✓معنی بیت:

من لحظه ای در زندگی، در آسایش به سر نبردم. زمانی از گربه و گاهی از باز ترسیدم.

﴿۱﴾ هجوم فتنه های آسمانی

مرا آموخت علم زندگانی

❖ واژه های قافیه: آسمانی/زندگانی

✓معنی بیت:

بلاها و مشکلات روزگار، علم زندگی کردن را به من یاد داد.

﴿۱﴾ نگردد شاخک بی بن، برومند

ز تو سعی عمل باید، ز من پند

❖ واژه های قافیه: برومند/پند

✓معنی بیت:

شاخه کوچکی که بدون ریشه باشد، میوه نمی دهد؛ (رشد نمی کند) بنابراین تو باید سعی و تلاش کنی،
من هم باید به تو پند و اندرز بدهم.

▼پیام شعر:

انسان باید در زندگی با سعی و تلاش بسیار، تجربه به دست بیاورد تا در زندگی موفق شود.

●تاریخ ادبیات :

#پروین_اعتصامی

فرزند یوسف اعتصام الملک آشتیانی در تبریز متولد شد. سرودن شعر را از هشت سالگی
آغاز کرد.

نخستین شعرهایش را در مجله «بهار» به چاپ رسانید .

تنها اثر او ، «دیوان شعری» است که بارها چاپ شده است.

دیوان او شامل: قصاید و قطعات است .

بیشتر قطعات خود را به صورت گفت و گو سرود که در اصطلاح ادبی به آن «مناظره» می گویند.

سرانجام پروین بر اثر بیماری حصبه درگذشت. آرامگاه او در شهر قم قرار دارد. «کنار صحن

معصومه (س)»